

Vstupní evaluační zpráva projektu RUBIKON restorativně

Verze 1.0

Tento dokument obsahuje základní informace o evaluaci projektu RUBIKON restorativně, realizovaného ve výzvě 27 Operačního programu Zaměstnanost+. Stručně zde popisujeme zkoumanou intervenci, formulujeme evaluační otázky a popisujeme plánovaný evaluační design a metody u jednotlivých evaluačních otázek i datové zdroje, ze kterých bude evaluace projektu vycházet. V samostatných přílohách pak jsou k dispozici informace z popisu výchozího stavu.

Název projektu	RUBIKON restorativně
Doba realizace projektu	1.1.2024 – 31.12.2026
Evidenční číslo projektu	CZ.03.02.02/00/22_027/0001246
Hodnocená intervence	Zvýšení komplexnosti služeb žadatele vytvořením a aplikací nástrojů pro řešení tématu <i>důsledky trestného činu</i> ze strany pachatelů a posílení jejich odpovědnosti za ně.
Tvůrce evaluačních výstupů	Ing. Vladimír Kváča, Ph.D.
Kontakt	vladimir.kvaca@gmail.com

„Toto dílo [Vstupní evaluační zpráva projektu RUBIKON restorativně] je licencováno pod licencí Creative Commons CC BY-SA 4.0. Licenční podmínky navštivte na adrese <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.cs>

Úvod

Tento dokument obsahuje základní informace o evaluaci projektu RUBIKON restorativně. Stručně popisuje zkoumanou intervenci, formuluje evaluační otázky, popisuje plánovaný evaluační design a metody u jednotlivých evaluačních otázek i orientační harmonogram evaluačních prací. V příloze jsou hlavní nástroje sběru dat.

Jako samostatné přílohy této zprávy přikládáme shrnutí výchozí situace, zpracované na základě base-line šetření provedeného na jaře 2024. První část popisu výchozí stavu představuje stručné infografické shrnutí, které je primárně určeno zaměstnancům RUBIKON Centra, druhá část obsahuje kvalitativní data z výzkumu – kazuistiky spolupráce s klientstvem na restorativních tématech a příběhy klientstva zachycené v hloubkových rozhovorech metodou *customer journey*.

Zkoumaná intervence

Projekt „RUBIKON restorativně“ je realizován organizací RUBIKON Centrum ve spolupráci s Institutem pro Restorativní Justici v období 1. 1. 2024 – 31. 12. 2026.

Projekt je zaměřen na řešení absence cíleného uchopení tématu *přijetí důsledků trestného činu* ve službách realizátora projektu. Služby RUBIKON Centra se zaměřují primárně na sociální začleňování klientů s trestní minulostí prostřednictvím zaměstnání, řešení dluhů, bydlení a jiných sociálněekonomických potřeb. Témata jako odpovědnost za následky trestného činu, náhrada způsobené újmy či narovnání vztahů jsou předpokladem k dosažení trvalé změny a sociálního začlenění klientů, v praxi RUBIKON Centra jsou však doposud řešena spíše sporadicky. Projekt vychází z filozofie restorativní justice (např. (Maruna a Toch 2001; Masopust Šáchová 2019; Masopust Šáchová et al. 2024)), jejíž principy usiluje zavádět do běžné praxe realizátora.

Cílovými skupinami projektu jsou:

1. Osoby s trestní minulostí, které se obracejí na RUBIKON Centrum se zájmem o spolupráci v oblasti sociálního začleňování.
2. Zaměstnanci organizací působících v oblasti sociálního začleňování.

Hlavní cílem projektu je zvýšit komplexnost služeb žadatele vytvořením a aplikací nástrojů pro řešení tématu *důsledky trestného činu* ze strany pachatelů a posílení jejich odpovědnosti za ně. Dílčí cíle vycházejí z jednotlivých klíčových aktivit projektu a jejich hlavních výstupů:

- KA1 Zmapování „ekosystému“: Porozumět potřebám všech zainteresovaných a formulovat výzvy pro nová řešení (analýzy potřeb a ekosystému obou CS, formulace výzev k dalšímu řešení).
- KA2 Ideace a prototypování řešení: Shromáždit, vybrat a prototypovat řešení, jak téma důsledků trestného činu zakomponovat do služeb žadatele (prototypy nových procesů).
- KA3 Testování nových řešení v bezpečném prostředí: Otestovat nová řešení v praxi s min. 50 osobami z CS1 a identifikovat jejich ne/účinnost (popisy a závěry z testování).
- KA4 Pilot a přenos osvědčených postupů do praxe: Aplikovat otestovaná řešení do běžného chodu služby s min. 100 osobami z CS1 (Plán plného spuštění nového řešení po konci projektu).

- KA5 Mezioborová spolupráce: Zajistit transdisciplinaritu, participativní spolupráci a osvětu nového řešení pro min.30 osob z CS2 (konference, mediální a jiné výstupy osvěty).
- KA6 Evaluace: Vyhodnotit změny služby v kontextu naplňování potřeb klientů a fungování organizace v čase projektu (evaluační zpráva).

Cíle evaluace a její pojetí

Evaluaci pojmáme jako interní, evaluátor s organizací realizátora projektu spolupracuje dlouhodobě, byť s proměnlivou intenzitou a bude se průběžně podílet na realizaci projektu. Primární a dominantní cíl a účel evaluace vychází z formativního pojetí evaluace (Morra Imas a Rist 2009, s. 9), kdy chceme maximalizovat schopnost realizačního týmu se v průběhu projektu učit (jak z dosavadního poznání, tak z empirie vlastní i cizí praxe poskytování služeb klientstvu), aby ve výsledku byl schopen vytvořit co nejvíce vhodný a realistický model začlenění přístupu restorativní justice do služeb pro osoby s trestní minulostí. Tento formativní evaluační cíl tak charakter průběžné *developmental evaluation* (Chen 2014), bude využívat pragmatických ad-hoc výzkumných strategií tak, aby evaluace pomohla reagovat na výzvy a problémy během realizace projektu. Dopředu zde plně nevíme, kam nás práce v projektu přesně v tomto směru zavede, první předpokládané kroky jsou vysvětleny níže.

Sekundární cíl evaluace je vyhodnotit posun v praxi RUBIKON Centra a jeho poradenstva mezi začátkem a koncem projektu a má tak sumativní rozměr (Morra Imas a Rist 2009, s. 10)

Základní evaluační otázky

Evaluační otázky jsme se rozhodli již ve fázi přípravy projektu formulovat dvě, první sledující formativní a druhou sumativní část evaluace.

- Evaluační otázka č. 1 (EO1): *Jak můžeme v rámci tvorby výstupů projektu maximalizovat učení projektového týmu z dosavadního poznání i z žité zkušenosti zapojených osob pro zavedení komplexního programu?*
- Evaluační otázka č. 2 (EO2): *Jak se proměnila praxe zacházení s tématem přijetí důsledků trestného činu v organizaci, včetně pohledu klientů?*

Základní evaluační design a využití metody

Evaluační otázka 1

Řešení této otázky předpokládá rámcově neexperimentální a kvalitativní design, který však nevylučuje testování dílčích prvků intervence v duchu Human Centred Designu pomocí rychlých (kvazi)experimentálních testů (například v podobě A-B testování různých variant scénáře vstupního rozhovoru s klienty apod). Významným nástrojem práce evaluátora zde budou různé formy facilitace s cílem pomoci poradenstvu reflektovat jejich praxi a evidenci o její funkčnosti.

Tato otázka má nevyhnutelně řadu podotázek, které budou dále upřesňovány, např. může jít o:

- Jaké principy a nástroje restorativní justice opomíjíme v současném nastavení služeb pro klienty?
- Jak se mohou implementovat do procesů a metodik?
- Co klienti očekávají v oblasti témat spojených s restorativní justicí, když naši službu vyhledávají?

- Co klienty od dalšího řešení těchto témat s poradci odrazuje? Jak to můžeme řešit?
- Jakou potřebu klientů nejčastěji ignorujeme? Jak bychom na ní mohli reagovat?
- Jaké kroky k tomu můžeme udělat? Co k tomu potřebujeme a jak to zajistit?
- Jak poznáme, že naše návrhy fungují?

Základní rolí evaluátora v rámci tohoto formativního cíle bude pro projektový tým vytvářet co nejvíce učících se momentů v průběhu vývoje výstupů projektu v duchu myšlenky, že učení se má být základní manažerskou strategií (vycházíme zde z konceptu Human Learning Systems (Brogan et al. 2021; Lowe et al. 2022)). Výzkumný design předpokládáme značně dynamický, reagující na vývoj projektu, jak je to i nevyhnutelné v případě vývoje služby přístupem Human Centred Design (HCD 2013). Předpokládáme však, že zejména půjde o:

- napojení se na dosavadní poznání (desk research, literature review),
- rozvoj schopnosti vytěžit žitou zkušenost klientů*tek služeb, poradců*kyň poskytujících služby i dalších zapojených odborníků*nic,
- facilitaci společné reflexe praxe i poznatků o ní.
- nastavení kvalitních testů pro jednotlivé vývojové úrovně vytvářených služeb (minimálně prototypová a pilotní verze), kde předpokládáme využití reflektivních workshopů, fokusních skupin (Morra Imas a Rist 2009, s. 334) i simulací (v duchu praxe HCD).

Podobným způsobem již evaluátor s organizací pracovat v jednom z předchozích projektů, kdy následně došlo i k výraznému osvojení si metody některými pracovníky RUBIKON Centra (Kváča 2022).

Evaluační otázka 2

Design sumativní části evaluace je rigoróznější a plánovanější. Zvolené řešení vychází z metodologických omezení daných malým počtem zapojeným osob a absencí jakékoliv srovnávací skupiny. Evaluace tak bude pojata ve velmi slabém kvaziexperimentálním designu jako před a po srovnání jedné skupiny (*pre-test – post-test one group design*), přičemž těžiště bude v kvalitativním výzkumu.

V průběhu března-května 2024 již proběhlo šetření výchozí situace (base-line), přičemž jsme využili kombinaci několika **nástrojů sběru dat** a participativního přístupu k jejich vyhodnocování. Výsledky jsou v samostatné příloze.

Použití nástroje sběru dat a vzorek

Zprv, proběhlo šetření poradenstva RUBIKON Centra s využitím on-line dotazníku, jehož konstrukce vycházela z přístupu *Participatory Narrative Inquiry* (PNI, Kurtz 2014). Hlavním úkolem bylo popsání zkušenosti s klientem, tedy kazuistiky, která měla reprezentovat případ s nejvíce restorativními prvky, který poradenstvo řešilo za uplynulý rok. Cíleně jsme tedy pátrali po „extrémním“ případě. V druhá část dotazníku představovala tzv. *signification framework*, tedy baterii otázek vztahujících se k narativu (Kurtz 2014, s. 133 a násl.), v našem případě k popsání kazuistiky, v rámci kterých autoři a autorky kazuistiky sami/y kódovali (či interpretovali) to, co v rámci příběhu v kazuistice popsali. Znění dotazníku vycházelo z relevantní literatury k tématu (Gray 2005; Maruna a Toch 2001), bylo konzultováno s kolegyněmi z Institutu pro restorativní justici a bylo odpilotováno na dvou poradkyních s již existujícími hlubokými vhledy do problematiky. K účasti v dotazování byl osloven **census** poradenstva, tj. všichni, kdo byli v uplynulém roce v přímé práci s klienty (nebyli tedy osloveni někteří úplní nováčci zatím bez zkušenosti z přímé práce s klienty). Daná kritéria splňovalo 23

poradců, po několika kolech upomínek jsme získali 12 odpovědí. Znění dotazníku je přílohou na konci této zprávy.

Zadruhé, formou polostrukturovaných rozhovorů vedených vzorově evaluátorem a následně členy realizačního týmu projektu proběhlo zmapování restorativních potřeb a zkušeností u vzorku klientstva. Rozhovor byl inspirován výzkumnými metodami *Customer Journey* (Tseng et al. 1999), které se v rámci výzkumu osob s trestní minulostí osvědčily již v rámci předchozí zkušenosti evaluátora viz např. (Kváča a Gottwaldová 2019; 2021). Ve stručnosti byl klient po vysvětlení účelu výzkumu požádán, aby popsal svůj životní příběh se zaměřením na poslední trestnou činnost a následný průchod systémem trestní justice. V rámci příběhu byly identifikované hlavní milníky v prožívání klienta a mapovaly se jeho klíčové problémy, které řešil a události či osoby, které měly na klienta zásadní vliv. V rámci rozhovoru se nejprve zaznamenávalo, co klient sdělí k restorativním tématům spontánně a teprve na konci rozhovoru proběhlo případné cílené doptávání se na některá témata související s restorativními situacemi. **Vzorek** byl volen na principu pohodlnosti podle ochoty a dostupnosti klientstva, s určitými kvótními úvahami pro širší pokrytí žen¹ a „čerstvých“ klientů ve vzorku. Část vzorku tvořilo klientstvo s intenzívními vztahy s RUBIKON Centrem zastávající pozice na tzv. tréninkových místech, část pak byla rekrutována z klientstva čerpajícího poradenskou službu po různě dlouhou dobu. Pokyny a scénář rozhovoru jsou přílohou na konci této zprávy.

Analýza dat

Analýza dat tak byla plánovaná jako dvojúrovňová. Zaprvé, kvalitativní analýzu dat provedl sám evaluátor. Zadruhé byla většina dat v syrové podobě a bez seznámení s předchozí analýzou ze strany evaluátora využita v rámci dvou participativních workshopů, kdy poradenstvo RUBIKON Centra samo příběhy analyzovalo a interpretovalo. Jeden proběhl presenčně a pracoval jak s kazuistikami psanými poradci, tak s příběhy klientů, druhý proběhl on-line a pracoval jen s příběhy klientů.

Oba dva výše uvedené nástroje sběru dat dominantně pracují s kvalitativními daty v podobě příběhů, narativů. Je tomu tak záměrně, aby bylo možné využít i další úroveň přístupu *Participatory Narrative Inquiry* – nejenže poradenstvo vlastní kazuistiky kódovalo v rámci otázek signifikančního rámce, bylo také přizváno k interpretaci jiných příběhů postupy popisovanými jako *Narrative sensemaking* (Kurtz 2014, kap. 11–12), se zaměřením na „*story elements*“ (Kurtz 2014, s. 419), kdy jsme z příběhů vybírali restorativní potřeby a sledovali, zda na ně RUBIKON reagoval či mohl reagovat a „*composite stories*“ (Kurtz 2014, s. 442), kdy jsme se na základě existujících příběhů pokoušeli sestavit příběh, ve kterém by RUBIKON na danou situaci reagoval „restorativním“ způsobem.

Doplňkové zdroje dat

Jako doplňkové zdroje dat využíváme interní statistiky RUBIKON Centra týkající se počtu klientstva a řešených témat a také zúčastněné pozorování evaluátora na různých akcích v rámci projektu a neformální rozhovory s realizačním týmem.

Šetření na konci projektu

Pro porovnání změny v praxi RUBIKON Centra ke konci projektu plánujeme zopakovat oba dva hlavní nástroje sběru dat, tj. kazuistický dotazník na poradenstvo (se shodně formulovanými

¹ Výkonem trestu odnětí svobody v ČR, podobně jako v jiných státech, prochází výrazně více mužů. Ke konci roku 2023 byl podíl odsouzených žen na vězeňské populaci 8,8 % (Vězeňská služba ČR 2024), což je vyšší podíl než u většiny evropských zemí. Počet vězněných žen na 100 000 obyvatel je v ČR nejvyšší z celé EU. RUBIKON Centrum se cíleně věnuje ženám s trestní minulostí a podle vnitřních statistiky bylo v roce 2023 tvořilo 25 % klientstva ženy.

otázkami, případně doplněný o baterii vycházející z metody *Most Significant Change* (McDonald et al. 2021)) i *customer journeys* klientů.

Vazby na formativní část evaluace

Sběr dat pro tuto sumativní část evaluace má souvislost rovněž s formativní částí evaluace, a to ve dvou hlavních směrech.

Zprvė, z analýzy výchozí stavu je možné identifikovat odpovědi na některé klíčové otázky pro vývoj intervence a zvolit tak následující kroky v řešení projektu. Jedná se o otázky jako:

- Jaké restorativní potřeby má klientstvo?
- Jak restorativní justici chápe poradenstvo?
- Jaké principy a nástroje restorativní justice opomíjíme v současném nastavení služeb pro klientstvo?
- Jaké potřeby klientů nejčastěji ignorujeme?

Zadruhé, s ohledem na formativní cíle evaluace jsou úmyslně používány participativní techniky na několika úrovních. Při rozhovorech s klienty jsme využili čtyři tazatele/lky z řad zaměstnanců RUBIKONU za účelem osvojení si metod, byť to pro nízkou *inter-rater reliability* trochu negativně ovlivní *reliability* výsledků. Zapojení poradenstva do interpretace výsledků pak zvyšuje jejich „*ownership*“ celého procesu a je to zároveň prvek posilující jejich vnitřní motivaci skrze posilování pocitu autonomie a sounáležitosti kolektivu při změnách praxe v organizaci (obojí posiluje důležité složky motivace, jak vysvětluje *Self-determination theory*, (Rigby a Ryan 2018)). Jednoduše řečeno, to že si na některé věci poradenstvo „přijde samo“ považujeme za užitečnější než případnou větší vědeckou rigoróznost při „profesionální“ analýze dat a jen předání zjištění.

Předpokládaný harmonogram prací a předpokládaných výstupů

V rámci evaluace projektu předpokládáme následující výstupy:

Událost	Plánovaný termín
1. Příprava a pilotování nástrojů pro sběr dat (base-line šetření)	2-3/2024
2. Sběr dat (base-line šetření)	3-5/2024
3. Participativní analýza base-line šetření	6/2024
4. Zpracování vstupní evaluační zprávy (tento dokument) a analýzy výchozího stavu	do 31. 7. 2024
5. Průběžná práce na formativní evaluaci	6/2024 – 6/2026
6. Kontrola a aktualizace nástrojů pro sběr dat (post-test šetření)	7/2026
7. Sběr dat (post-test šetření)	8-9/2026
8. Participativní analýza post-test šetření	10/2026
9. Zpracování závěrečné evaluační zprávy	10-11/2026
Vystoupení na konferencích apod.	Dle aktuální situace

Synergický výzkum

Mimo výše plánované evaluační kroky nám v evaluaci pravděpodobně částečně pomůže i výzkum studentů FSV Univerzity Karlovy, kdy se v rámci kurzu Vězeňská politika v souvislostech vyučovaného evaluátorem projektu studenti budou věnovat rozhovorům s odsouzenými v jedné z českých věznic, přičemž je v plánu jim zadat výzkumná témata související s restorativní justicí. Dá se tak předpokládat získání dalších pohledů na zkušenosti a (restorativní) potřeby konkrétních odsouzených v rámci průchodu českým systémem trestní justice. První výsledky by mohly být k dispozici počátkem roku 2025.

Přílohy – nástroje sběru dat

Vstupní hodnocení stavu restorativní justice u klientů Rubikonu

Účel: (i) Získat base-line pro srovnání na konci projektu, (ii) popsat výchozí stav, diskutovat jej s poradci a odvinout od něj další kroky ve vývoji služby. Součástí výzkumu evaluační otázky „Jak se proměnila praxe zacházení s tématem přijetí důsledků trestného činu v organizaci, včetně pohledu klientů?“

Metoda: Hlubkové face-to-face rozhovory, sběr příběhů života klientů s využitím prvků customer journey (Tseng et al. 1999), následovaný krátkým polostrukturovaným rozhovorem, participativní workshop s poradci k interpretaci výsledků (v duchu Participatory Narrative Inquiry (Kurtz 2014).

Zdroj dat: Klienti RC,

a) klienti v intenzivní spolupráci (na tréninkových místech) – pokud možno všichni (tj. census),

b) oslovení další klienti – (dobrovolné a pohodlné vzorkování – voluntary & convenience sampling),

celkem cca 10 rozhovorů.

Časový plán sběru – březen-duben 2024.

Různí tazatelé za účelem osvojení si metod, byť to pro nízkou inter-rater reliability negativně ovlivní reliabilitu výsledků.

Pokyny pro tazatele (samotný scénář začíná na třetí straně)

Před rozhovorem

- Zajistěte prostory, kde můžete s klientem nerušeně mluvit a kde klient nebude mít pocit, že ho poslouchá někdo jiný. Na jednoho klienta si rezervujte dvě hodiny času. Délka trvání může být velmi různorodá podle míry sdílnosti a výmluvnosti klienta, očekávejte, že většinu rozhovorů zvládnete za 45 – 90 minut.
- Projděte si scénář, ujistěte se, že mu rozumíte. Připravte si tužku a papír na malování časové osy (A3 formát je vhodný).
- Zvažte otázku nahrávání – nahrávání rozhovoru vede k nervozitě respondenta a znamená zpravidla potřebu přepisu. Psaní poznámek během rozhovoru zase může znamenat zdržení a špatné udržování očního kontaktu s respondentem. Ideální je provést rozhovor ve dvou tazatelích – jeden vede rozhovor, druhý zaznamenává.
- Domluvte si schůzku s klientem, informujte jej předem, o čem to bude a jak to bude probíhat.

Během rozhovoru

- Postupujte podle scénáře, ale nebojte se některé části prohodit nebo některé i vynechat, pokud se rozhovor vyvíjí jinak, než jste čekali. Dodržte ale, že scénář má dvě hlavní části:
 - První část slouží ke zmapování průchodu klienta trestní justicí, k pochopení hlavních milníků v jeho životě. V této části zaznamenáváme především to, co sám řekne spontánně, neklademe zacílené otázky týkající se restorativních prvků.

- Druhá část slouží k doptání se na restorativní prvky, které klient sám nezmínil spontánně. Je důležité odlišit, co řekl sám od sebe a co až poté, kdy jsme se ho zeptali. Tip: na druhou část si vezměte tužku jiné barvy.
- Respektujte právo respondenta kdykoliv rozhovor ukončit nebo na něco neodpovídat.
- Záznam toho, co říká klient není potřeba doslovný, je OK jeho slova volně parafrázovat.

Ihned po rozhovoru (nejpozději tentýž den večer):

- Projděte si „polní poznámky“ doplňte je o to, co si pamatujete, ale nezaznamenali jste si to, označte si, co považujete za důležité.
- Opravdu je potřeba toto udělat co nejdříve, druhý den si toho budete pamatovat výrazně méně.

Po rozhovoru

- Přepište své polní poznámky do elektronické podoby +/- podle vzoru a výsledek pošlete Vládovi, polní poznámky si uložte pro případné další ověření některých bodů.

Scénář rozhovoru s klienty RC

(Vysvětlení výzkumu)

V RUBIKON Centru se průběžně snažíme zlepšovat svoje služby. Pro to potřebujeme dobře rozumět tomu, čím procházejí naši klienti – lidé s trestní minulostí. Byl byste ochotný nám s tím pomoci? Rád bych si s vámi popovídal o tom, co jste zažil od posledního trestného činu až do dneška, zajímá mne čím jste prošel, o čem jste přemýšlel, jak vám bylo, co bylo pro vás důležité, kdo ovlivňoval to, co jste prožíval a tak podobně. Byl by to rozhovor na hodinu až hodinu a půl. Chcete do toho jít?

[pokud ano]

(Informovaný souhlas)

Nejprve vám ještě vysvětlím pár věcí o tom, jak to bude probíhat. Rozhovor bude/nebude nahrávaný a já si budu během rozhovoru psát poznámky. Ve vašem příběhu následně změníme všechna jména za vymyšlená, takže nikde nebudete vystupovat pod vaším skutečným jménem. S takto anonymizovaným příběhem pak budeme pracovat v rámci RUBIKONu, je možné, že o něm budeme mluvit i s organizacemi, které naši činnosti financují, krátké výňatky mohou být v anonymní podobě obsahem veřejně dostupných zpráv, ale váš ucelený příběh nikde zveřejňovat nebudeme, ani v anonymní podobě.

Je to pro vás přijatelné?

Pokud během rozhovoru nebudete chtít na něco odpovědět, je to úplně v pořádku, stejně tak se můžete kdykoliv rozhodnout s rozhovorem přestat a já to budu respektovat. Stejně tak se mi můžete kdykoliv po rozhovoru ozvat, že nechcete, aby váš příběh byl takto používán a my o něm následně zničíme všechny písemné záznamy.

Je to srozumitelné? Chcete se na něco zeptat?

[pokud OK]

Mockrát děkuji za vaši ochotu a pustíme se tedy do toho.

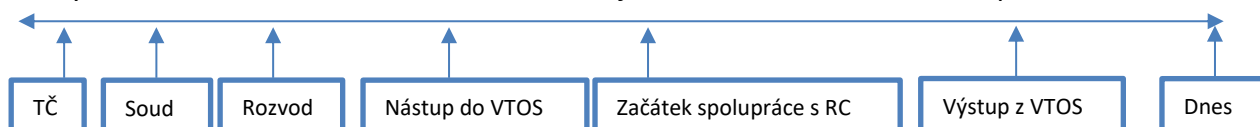
(Mapa průchodu trestní justicí)

Jak jsem řekl, zajímá nás, čím jste prošel, co jste zažíval, kdo byl pro vás důležitý, a to od posledního trestného činu až do dneška.

Pojďme se nejdřív zmapovat váš život. Na časové ose si zkusíme nakreslit trestný čin, soud, vězení, výstup z vězení, vstup do spolupráce s Rubikonem a dnešek.

Jsou zde nějaké další milníky, události či setkání, které výrazně ovlivnily, jak vám zrovna bylo? Pojďme si je také zapsat.

[nakreslíme časovou osu – začíná trestným činem, končí dneškem, někde mezi jsou další klíčové body – soud, vězení, výstup z vězení, vstup do spolupráce s RC, případně další důležité body, které uvede sám klient, orientačně datujeme – rok či měsíc a rok], např:

Pamatujete si, kdy se tyto momenty staly?

Jaký byl váš život v jednotlivých etapách, které nám zde vznikly? Kdy to bylo dobré a kdy to bylo špatné?

Ted' si to pojďme projít postupně.

[Následující sada otázek se podkládá opakovaně v rámci každé etapy vzniklé na časové ose]

- *Jak vám v tu dobu bylo? Byl život fajn, nebo to byla mizérie? Jak jste se cítil? [Zvláště u „vlastních milníků klienta“ se doptáváme, jak mu to měnilo život, proč mu pak bylo lépe nebo hůře]*
- *Co jste v této fázi života nejvíc řešil? O co jste usiloval? Co (byste) jste potřeboval?*
- *Kdo byl pro vás důležitý? Kdo ovlivňoval to, jak se máte?*

[Pokud něco v životě klienta má restorativní charakter, zaznamenáme si, že to zmínil spontánně a doptáme se na to v další fázi. Jde především o body jako přemýšlení nad náhradou škody, přemýšlení o oběti, případně komunikace s obětí, vztah se společnými známými s obětí, vztahy s rodinou i širším okolím klienta]

(Doptání se na restorativní momenty)

[Po dokončení mapy průchodu trestní justicí až do dneška]

Výborně, to mi dává dobrý obrázek o tom, čím jste si prošel. Mám teď ještě několik otázek.

[Pokud v dosavadním průběhu zazněly nějaké restorativní momenty, můžeme se zde na ně doptat.]

Měl jste někdy potřebu se omluvit nebo jinak odčinit to, co jste udělal?

Prožíval jste někdy pocit viny, výčitky svědomí? Kdy nejvíc? Co vás k tomu vedlo?

Řešil jste někdy to, jak o sobě sám přemýšlíte, jak se přijímáte? Pomáhal vám s tím někdo?

Přemýšlel jste někdy o oběti svého činu? Kdy nejvíc? Jaké to byly myšlenky? (Pozornost věnovat tomu, jestli přemýšlel, co oběť prožívala, co by oběť potřebovala, aby se s následky činu vypořádala.)

Motivoval vás někdo někdy k tomu, abyste přemýšlel o oběti, rozebíral jste to s někým?

Setkal jste se po činu někdy s obětí nebo s někým, kdo oběť zná? Jaké to bylo?

Jak vás přijímají vaši blízcí a rodina? Co jste řešil ve vztahu s nimi?

Řešil jste někdy tato témata s někým z Rubikonu?

Můžete mi o tom říci více?

Mockrát děkuji za otevřenost, moc si jí cením. Hodně jste nám pomohl.

Datum:	Tazatel:		Klient (pseudonym):	
Fáze	<i>TČ a co mu předcházelo</i>	<i>Od TČ k soudu</i>	<i>Od soudu...</i>	
Časové vymezení	<i>5/2019</i>	<i>5/2019 – 9/2019</i>	<i>9/2019 – 11/2019</i>	
Situace klienta 😊 (základní emoce) 😐 😞				
Významné události, klíčová setkání a osoby				
Nad čím klient přemýšlel, co řešil, o co usiloval				
Restorativní momenty (či potenciál pro ně)				
Poznámky				

Průzkum zkušeností pracovníků RC v přímé práci s klienty s tématy uvědomění si důsledků trestného činu a náprava vztahů poškozených trestným činem

Milé kolegyně, milí kolegové,

obracíme se na vás s průzkumem, který nám všem může pomoci s rozjezdem projektu RUBIKON restorativně. Rádi bychom vás požádali o přibližně tři čtvrtě hodiny vašeho času, abyste se s námi podělili o vaše zkušenosti s některými tématy v klientské práci.

Tento dotazník má dvě části - v první vás žádáme o podrobnější popis spolupráce s jedním klientem, který bude nejvíce odpovídat zadání, ve druhé máme několik doplňujících otázek, které se k tomuto jednomu případu vztahují.

Dotazník je koncipován anonymně, nebudeme vědět, kdo co napíše. Na druhou stranu je RUBIKON malý, takže je možné, že z informací, které napíšete, bude možné na základě vzájemné znalosti klientů odhadnout, o koho jde. Doufáme, že to ale nebude problém. S informacemi, které nám napíšete budeme dále pracovat, budete pozváni na workshop, kde budeme pracovat s případy klientů, které nám v tomto dotazníku popíšete a budeme se společně snažit přijít na to, co si z toho máme odnést. Tento workshop se bude konat pravděpodobně 4. června.

Moc děkujeme

Za tým RUBIKON Restorativně

Vláďa Kváča

Lucka Streichsbierová

Petr Nosál

Pokud jste v letech 2023 nebo 2024 nebyli v rámci RUBIKON Centra v přímé práci s klienty, a přesto se k vám tento dotazník dostal, prosíme nevyplňujte jej - nedávalo by vám to moc smysl.

* Označuje povinnou otázku

Popis spolupráce s klientem

1. **Vybavte si, prosím, klienta (či klientku), o kterém platí, že jste s ním pracovali v roce 2023 nebo 2024 a zároveň jde o klienta, se kterým jste se v rámci své práce systematicky věnovali nebo nejvíce dotkli tématu jeho **uvědomění si důsledků trestného činu** nebo **nápravě vztahů poškozených trestným činem**.** *

Může jít například o situace, kdy klienta trápí, co udělal, kdy klient řeší, jak na něj kvůli trestnému činu pohlíží jeho okolí, kdy přemýšlí, jak svůj čin odčinit či jak nahradit způsobenou škodu apod.

Je úplně v pořádku, pokud "nejvíce dotkli" znamená "jen okrajově nakousli". Jde nám o to zmapovat, jak to s těmito tématy v RUBIKONU skutečně je, neočekáváme, že to všichni skvěle děláme každý druhý den.

*Popište zde prosím průběh spolupráce s tímto klientem – shrňte hlavní body spolupráce, vysvětlete úvodní zakázku a podrobněji se zastavte u souvislostí, jak se stalo, že jste začali řešit důsledky trestného činu či nápravu vztahů, jak to probíhalo a k čemu jste se dostali. Nezapomínejte se jen klientem, ale i tím, jak jste spolupráci prožíval*a vy.*

Většina práce s tímto dotazníkem spočítá právě v popsání spolupráce s tímto jedním klientem, bude skvělé, pokud napíšete půl stránky nebo i stránku. Následovat pak bude už jen pár rychlých doplňujících otázek.

Doplňující otázky

Všechny otázky na této stránce se vztahují k příběhu spolupráce s konkrétním klientem, který jste popsali na minulé stránce. (Jen ta první míří trochu širěji.)

2. **Kolik si vybavíte dalších klientů, se kterými jste podobně intenzivně jako v popsaném případě řešili důsledky trestného činu či nápravu vztahů v letech 2023-24?** *

Označte jen jednu elipsu.

- Žádný další nebyl.
- Jednoho.
- Dva až tři
- Čtyři až šest
- Sedm a více

3. Kdy klient z popsaného případu začal spolupracovat s RUBIKON Centrem (ať už s Vámi nebo s někým z kolegů) *

Označte jen jednu elipsu.

- V průběhu výkonu trestu ve věznici
- Po propuštění
- Nevím
- Jiné: _____

4. **Nakolik je případ klienta, který jste právě popsal*a, pro vás obvyklý či neobvyklý z hlediska tématu následků trestného činu?** *

Vyberte na škále 1-10 jak moc je situace výjimečná nebo obvyklá.

Označte jen jednu elipsu.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Zcel Zcela běžné ma hl*a bych podobnou napsat o jakémkoliv z klientů.

5. **Nakolik se práce s tímto klientem odehrávala pro vás v komfortní zóně? (Jak jste se jako poradce při práci s tímto klientem cítil*a?)** *

Vyberte na škále 1-10 jak moc byla práce s tímto klientem výzva.

Označte jen jednu elipsu.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Zcel Zcela vskám v své komfortní zóně, vůbec to pro mne nebylo těžké

6. Pokud jste v minulé otázce neuvedli odpověď 10 - co pro vás bylo v práci s tímto klientem nejnáročnější?

7. **Požádal*a jste v průběhu spolupráce s tímto klientem o nějakou podporu (například v rámci supervize nebo sdílení s kolegy?)** *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nevím/Nechci sdělit

8. **Mluvili jste v průběhu spolupráce s tímto klientem o následujících osobách? ***

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	Ano, hodně	Ano, okrajově	Ne, vůbec	Nevím, nepamatuji se.
Vyšetřovatelé	☐	☐	☐	☐
Soudce	☐	☐	☐	☐
Pracovníci věznic	☐	☐	☐	☐
Probační úředníci	☐	☐	☐	☐
Další profese pomáhající klientovi (advokát, sociální pracovník, adiktolog, lékař...)	☐	☐	☐	☐
Zaměstnavatelé	☐	☐	☐	☐
Blízcí či rodina pachatele	☐	☐	☐	☐
Známí pachatele (sousedé, přátelé blízkých atd.)	☐	☐	☐	☐
Blízcí či rodina oběti	☐	☐	☐	☐
Advokát oběti/í	☐	☐	☐	☐
Oběť či oběti	☐	☐	☐	☐

9. **Mluvili jste v průběhu spolupráce s tímto klientem o následujících emocích na straně klienta? ***

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	Ano, hodně	Ano, okrajově	Ne, vůbec	Nevím, nepamatuji se.
Vina	☐	☐	☐	☐
Lítost	☐	☐	☐	☐
Soucit	☐	☐	☐	☐
Stud	☐	☐	☐	☐
Obavy, strach	☐	☐	☐	☐
Hrdost	☐	☐	☐	☐
Naděje	☐	☐	☐	☐
Láska	☐	☐	☐	☐
Odhodlání	☐	☐	☐	☐
Empatie	☐	☐	☐	☐
Odpovědnost	☐	☐	☐	☐
Nějaká jiná významná emoce	☐	☐	☐	☐

10. **Mluvili jste v průběhu spolupráce s tímto klientem o následujících potřebách na straně klienta? ***

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	Ano, hodně	Ano, okrajově	Ne, vůbec	Nevím, nepamatuji se.
Potřeba vyrovnat se s následky trestného činu.	☐	☐	☐	☐
Potřeba zasadit se o nápravu situace po trestném činu	☐	☐	☐	☐
Potřeba nalézt znovu vztah se sebou samým	☐	☐	☐	☐
Potřeba vyrovnat se s pocitem viny	☐	☐	☐	☐
Potřeba někam patřit	☐	☐	☐	☐
Potřeba "vrátit to" společnosti (odčinit svůj skutek)	☐	☐	☐	☐

11. **Pokud jste řešili nějakou jinou významnou potřebu klienta, která není uvedena výše, uveďte ji zde.**

12. **Diskutovali jste v průběhu spolupráce o tom, jaké následky si nese s sebou oběť trestného činu? ***

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, hodně
- Ano, okrajově
- Ne, vůbec
- Nevím, nepamatuji se nebo není relevantní

13. **Pokud jste odpověděli ano hodně nebo ano, okrajově jsme diskutovali následky oběti, kdo toto téma přinesl?**

Označte jen jednu elipsu.

- Já jako poradce
- Tak napůl, nějak to přirozeně vyplynulo
- Klient
- Nevím, nepamatuji se

14. **Diskutovali jste v průběhu spolupráce o tom, jak je klient přijímán ze strany svých blízkých či rodiny? ***

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, hodně
- Ano, okrajově
- Ne, vůbec
- Nevím, nepamatuji se

15. **Pokud jste odpověděli ano hodně nebo ano, okrajově jsme diskutovali přijímání ze strany blízkých, kdo toto téma přinesl?**

Označte jen jednu elipsu.

- Já jako poradce
- Tak napůl, nějak to přirozeně vyplynulo
- Klient
- Nevím, nepamatuji se

16. **Diskutovali jste v průběhu spolupráce o tom, jak je klient přijímán ze strany dalších osob v jeho okolí (známí, zaměstnavatelé, kolegové, úředníci atd.)?** *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, hodně
 Ano, okrajově
 Ne, vůbec
 Nevím, nepamatuji se

17. *Pokud jste odpověděli ano hodně nebo ano, okrajově jsme diskutovali přijímání ze strany dalších osob, kdo toto téma přinesl?*

Označte jen jednu elipsu.

- Já jako poradce
 Tak napůl, nějak to přirozeně vyplynulo
 Klient
 Nevím, nepamatuji se

18. **Diskutovali jste v průběhu spolupráce o tom, jaké kroky vůči oběti směřující k odčinění škody by klient mohl udělat? (Např. omluva, náhrada škody)** *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, hodně
 Ano, okrajově
 Ne, vůbec
 Nevím, nepamatuji se nebo není relevantní

19. *Pokud jste odpověděli ano hodně nebo ano, okrajově, kdo toto téma přinesl?*

Označte jen jednu elipsu.

- Já jako poradce
 Tak napůl, nějak to přirozeně vyplynulo
 Klient
 Nevím, nepamatuji se

20. **Byl klient v průběhu vaší spolupráce v kontaktu s obětí? ***

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, přímo, osobně
- Ano, nepřímo (např. dopis nebo přes prostředníka, např. advokáta)
- Ne
- Nevím, nepamatuji se nebo není relevantní

21. **Jaká je sociální situace klienta – jakým problémům čelí? ***

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	Významně	Okrajově	Bez problémů v této oblasti	Nevím
Problematické bydlení	☐	☐	☐	☐
Závislost (drogy, alkohol...)	☐	☐	☐	☐
Dluhy	☐	☐	☐	☐
Absence zaměstnání	☐	☐	☐	☐
Problémy s fyzickým zdravím	☐	☐	☐	☐
Emoční problémy nebo problémy s duševním zdravím.	☐	☐	☐	☐
Nedostatek pozitivních vztahů	☐	☐	☐	☐

22. **Věříte, že se sociální situace klienta může během příštího roku zlepšit? ***

Označte jen jednu elipsu.

Ano, významně

Ano, částečně

Ne

Nevím

Děkujeme!

Díky, jste na konci tohoto dotazníku. Pokud se vám v něm něco nelíbilo, nebo chcete k tématu cokoli doplnit, můžete to nyní udělat anebo práci v dotazníku skončit stisknutím tlačítka "Odeslat".

23. Je něco, co byste chtěl*a dodat? Uveďte to zde:

Obsah není vytvořen ani schválen Googlem.

Google Formuláře

Citovaná literatura

BROGAN, Andy, Gabriel EICHSTELLER, Melissa HAWKINS, Hannah HESSELGREAVES, Bridget NURRE JENNIONS, Toby LOWE, Dawn PLIMMER, Vita TERRY a Guy WILLIAMS, 2021. *Human Learning Systems: Public Service for the Real World* [online]. ISBN ISBN: 978-1-9161315-2-1. Dostupné z: <https://realworld.report/>

GRAY, Patricia, 2005. The Politics of Risk and Young Offenders' Experiences of Social Exclusion and Restorative Justice. *The British Journal of Criminology* [online]. **45**(6), 938–957. ISSN 1464-3529, 0007-0955. Dostupné z: doi:10.1093/bjc/azi018

HCD, 2013. *HCD: Design zaměřený na člověka* [online] [vid. 2019-02-14]. ISBN 978-80-905480-1-5. Dostupné z: <http://eknihy.knihovna.cz/kniha/hcd-design-zamereny-na-cloveka>

CHEN, Huey T., 2014. *Practical Program Evaluation: Theory-Driven Evaluation and the Integrated Evaluation Perspective*. 2nd edition. Los Angeles: SAGE Publications, Inc. ISBN 978-1-4129-9230-5.

KURTZ, Cynthia F., 2014. *Working with Stories in Your Community Or Organization: Participatory Narrative Inquiry*. 3rd edition. B.m.: Kurtz-Fernhout Publishing. ISBN 978-0-9913694-0-9.

KVÁČA, Vladimír, 2022. Závěrečná evaluace projektu Zajímá nás, jak to vidíte vy. In: [online]. Praha. [vid. 2022-10-11]. Dostupné z: https://miro.com/app/board/o9J_kup0aY8/

KVÁČA, Vladimír a Adela GOTTWALDOVÁ, 2019. *Závěrečná evaluační zpráva projektu Změna je možná – chci změnu* [online]. Praha: A-GIGA s. r. o. Dostupné z: <https://esf2014.esfcr.cz/PublicPortal/Views/Projekty/Public/ProjektDetailPublicPage.aspx?action=get&datovySkladId=6BAB32C5-79F9-4290-9B83-C13660100342>

KVÁČA, Vladimír a Adela GOTTWALDOVÁ, 2021. *Závěrečná evaluační zpráva projektu Společně na svobodu* [online]. 2021. B.m.: RUBIKON Centrum. Dostupné z: https://www.rubikoncentrum.cz/wp-content/uploads/2021/01/ZEZ_Rubikon_SNS_1_0.pdf

LOWE, Toby, Chandrima PADMANABHAN, Des MCCART, Karen MCNEILL, Andy BROGAN a Mark SMITH, 2022. *Human Learning Systems: A practical guide for the curious* [online]. Full Version 1.1. B.m.: Centre for Public Impact, Healthcare Improvement Scotland, Iriss [vid. 2022-10-04]. Dostupné z: <https://www.humanlearning.systems/reports/>

MARUNA, Shadd a Hans TOCH, 2001. *Making Good: How Ex-Convicts Reform and Rebuild Their Lives*. 1st edition. Washington, D.C: Amer Psychological Assn. ISBN 978-1-55798-731-0.

MASOPUST ŠÁCHOVÁ, Petra, 2019. *Restorativní přístupy při řešení trestné činnosti* [online]. Praha: C. H. Beck [vid. 2024-07-01]. ISBN 978-80-7400-756-9. Dostupné z: <https://restorativni-justice.cz/zdroj/restorativni-pristupy-pri-reseni-trestne-cinnosti/>

MASOPUST ŠÁCHOVÁ, Petra, Tereza ŘEHÁKOVÁ a Lea VAŇKÁTOVÁ, 2024. *Příručka pro českou restorativní praxi* [online]. Praha: Institut pro restorativní justici [vid. 2024-07-01]. ISBN 978-

80-11-04566-1. Dostupné z: https://restorativni-justice.cz/wp-content/uploads/2024/04/PRIRUCKA_ONLINE_VERZE_8_4.pdf

MCDONALD, Bronwen, Kaye STEVENS a Theo NABBEN, 2021. *Most significant change | Better Evaluation* [online] [vid. 2024-06-26]. Dostupné z: <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/most-significant-change>

MORRA IMAS, Linda G. a Ray C. RIST, 2009. *The road to results : designing and conducting effective development evaluations* [online]. B.m.: The World Bank [vid. 2019-01-11]. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/400101468169742262/The-road-to-results-designing-and-conducting-effective-development-evaluations>

RIGBY, C. Scott a Richard M. RYAN, 2018. Self-Determination Theory in Human Resource Development: New Directions and Practical Considerations. *Advances in Developing Human Resources* [online]. **20**(2), 133–147. ISSN 1523-4223, 1552-3055. Dostupné z: [doi:10.1177/1523422318756954](https://doi.org/10.1177/1523422318756954)

TSENG, Mitchell M., Ma QINHAI a Chuan-Jun SU, 1999. Mapping customers' service experience for operations improvement. *Business Process Management Journal* [online]. **5**(1), 50–64. ISSN 1463-7154. Dostupné z: [doi:10.1108/14637159910249126](https://doi.org/10.1108/14637159910249126)

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR, 2024. Statistická ročenka vězeňské služby 2023 [online]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2023.pdf>